

09.1 Fortlöpande bedömning av risker

Som verksamhetsutövare måste ni fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma risker med verksamheten utifrån miljö- och hälsosynpunkt.

Riskhantering är lönsamt för föreningar då minskad mängd skador och säkrare tävlingar/träningar gagnar såväl miljön som tävlande och publik. Ett väl genomfört riskarbete lönar sig för föreningen vilket kan ge sänkta försäkringspremier, ökad publik tillströmning samt fler sponsorer.

Krav på riskbedömning finns även bland annat inom miljöledningssystem (nödlägesberedskap), arbetsmiljölagen, och lagen om skydd mot olyckor.

Vad är då en risk?

I vardagligt tal brukar vi med risk avse en farhåga att något oönskat ska inträffa. Men i samband med olycksrisker menas med risk en kombination av sannolikheten för att en händelse uppstår och konsekvenserna av denna händelse. Men kan lite mer populärt uttrycka det med följande frågor;

- Vad kan hända?
- Hur troligt är det?
- Vilka är konsekvenserna?

Risk kan bero på den använda tekniken och arbetsmetoderna, på organisationen eller ha administrativa orsaker. En risk av organisatorisk art kan vara när den interna kommunikationen inte fungerar, när ansvar riskerar falla ”mellan två stolar” eller när den som ska utföra ett arbete inte har tillräcklig kunskap. Ett exempel på administrativ risk kan vara om en viktig rutin inte är dokumenterad eller om dokumentationen inte är uppdaterad och arbetsmomentet därav blir felaktigt utfört.

Vissa verksamheter kan behöva göra en bedömning av hur stora riskerna är. Då tar man hänsyn till sannolikheten att olyckan ska ske samt konsekvenserna av en eventuell olycka. Ofta används en matris, se nästa sida. Det är framför allt de tillståndspliktiga verksamheterna som använder riskmatrisen. Övriga verksamheter använder bifogade riskbedömningslistor.

Riskmatris

Används av föreningar med stora risker (tillståndspliktiga verksamheter). för mindre verksamheter är det lämpligare att använda risklistor enligt bilaga 9 a och b.

Yttre miljö		Inga egentliga skador, liten utbredning, ingen sanering.	Övergående Kortvariga skador, liten utbredning, ingen eller enkel sanering.	Långvariga skador, liten till stor utbredning, enkel sanering.	Permanent skador, stor utbredning, svår eller omöjlig sanering.	Permanent skador, stor utbredning, svår eller omöjlig sanering
Liv och Hälsa		Övergående lindriga obehag.	Enstaka skadade, varaktiga obehag.	Enstaka svårt skadade, svåra obehag.	Enstaka dödsfall, flera svårt skadade.	Flera dödsfall, flera svårt skadade.
		1	2	3	4	5
Mindre än 1 gång per 1000år	1					
1 gång per 100-1000 år	2					
1 gång per 10-100 år	3					
1 gång per 1-10 år	4					
Mer än 1 gång per år	5					

	Acceptabel risk (normal).
	Åtgärd behöver övervägas.
	Kräver normalt åtgärd.

Risk vid normal drift.

Ni ska undersöka och bedöma påverkan på miljön från verksamheten när den bedrivs på normalt sätt. Då bör sådan påverkan som inte kom i fråga när verksamheten påbörjades beaktas. Exempel på detta kan vara om användningen av vissa kemikalier ger olägenhet.

Det kan vara utsläpp, ljud, brister i rutiner för drift och skötsel. Ny kunskap eller nya rön kan leda till att en ny risk bör bedömas, t.ex. som att avlopp från en dagvattenbrunn intill en etanolpump inte ska kopplas till oljeavskiljare. Det kan även vara att planförhållande eller bebyggelsen runt om ändras.

Risk vid driftstörning.

Ni ska även försöka se var riskerna finns vid oförutsedda händelser såsom vid en driftstörning eller ett haveri. Exempel på detta kan vara kemikalieutsläpp, brand, brand i grannfastigheten, elfel i filter, översvämningar .m.m.

Hur man gör en riskbedömning.

Vid mindre verksamheter kan man sammanställa sina risker enligt de listor som bifogas (bilaga 9a och 9b). exempel på risker är hantering och lagring av kemikalier, hantering och lagring av farligt avfall, brand i verkstaden eller liknande hus, en hjullastare kör in i ett fullt fat med kemikalier/oljor eller annat någonstans på anläggningen, trasiga fläktgaller.

Följande steg bör följas;

1. Inventera riskhändelser vid normal drift respektive vid driftstörning och olyckor.
2. Bedöm sannolikheten för att händelsen ska inträffa. Om det är sannolikt att händelsen kan inträffa, gå vidare till steg 3.
3. Bedöm konsekvenserna av händelsen för verksamheten samt för omgivningen.
4. Fundera kring möjliga åtgärder för att förebygga händelsen samt begränsa konsekvenserna.
5. Utför åtgärder, följ upp och gör en ny riskvärdering.

Ni ska dokumentera vilka risker som noterats samt hur bedömning utförts. En prioriteringslista bör göras över de största riskerna. Miljöförvaltningen bifogar två listor med ex. på hur ett förebyggande arbete kan utföras på ett enkelt sätt.

Säkerhetsdatablad är exempel på användbart material vid riskbedömning av kemikalier. Dessa ger information om hur kemiska produkter ska hanteras, förvaras samt var olyckor om det är farligt om de oavsiktligt hamnar i avloppet.

Genom att gå igenom de situationer där kemikalier mottas, lagras och hanteras kan en god överblick erhållas över var olyckor kan inträffa.

Ritning över lokalerna, kännedom om avloppsbrunnars placering samt uppgifter om omgivningen är ett bra underlag för bedömning av vad som kan ske vid ett läckage.

Det är viktigt att dokumentera olyckor och tillbud för att kunna utvärdera hur larm, kommunikation, säkerhetssystem har fungerat.

Hur ofta man behöver göra en riskbedömning beror på vilken påverkan din verksamhet har. Om en olycka eller ett tillbud förekommit måste orsaken och konsekvenserna utredas.

Nödlägesberedskap.

Inom miljöledningsarbete ska verksamheten ha undersökt sin nödlägesberedskap. Följande frågor ska då utredas;

- Vad kan tänkas inträffa?
- Vilken effekt ger det på miljön?
- Hur långvarig blir en incident?
- Hur kan sådant undvikas i framtiden?
- Behövs mer utbildning?
- Finns det lärdom att dra från tidigare incidenter?
- Finns det rutiner för hur medarbetare ska agera vid spill, incidenter vid transport av farligt gods, överfulla oljeavskiljare, olyckor m.m.
- Finns det rutiner för hur medarbetare ska agera vid spill?
- Finns det aktuell lista med telefonnummer till räddningstjänst, reningsverk, saneringsservice?
- Finns information om farliga ämnen och deras verkningar på människan och miljön?